

“OYSA YAŐAM YALNIZ MUCİZEYE
BENZİYENDEN HOŐLANIR, GERŐEK
MUCİZEYİ KENDİNE SAKLAR.”

STEFAN

ZWEIG

LYON'DA
DÜŐÜN

5. BASKI
Çeviri: ARIF GELEN

♥ can
modern

STEFAN ZWEIG
LYON'DA
DÜĞÜN

Can Modern

Stefan Zweig'in, "Scharlach", "Angst", "Die gleich-ungleichen Schwestern - Eine 'Conte drôlatique'" ve "Die Hochzeit von Lyon" adlı öykülerinden derlenmiştir.

© 1992, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1992

5. basım: Şubat 2019, İstanbul

Bu kitabın 5. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Emrah Serdan

Düzeltili: Burçak Başpınar

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Saner Basım Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Litros Yolu 2. Matbaacılar Sit. No: 2/4 2BC 3/4

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 35382

İç baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 12584

ISBN 978-975-07-3269-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750732690

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

STEFAN ZWEIG
LYON'DA
DÜĞÜN

ÖYKÜ

Almanca aslından çeviren

Arif Gelen

♥can

Stefan Zweig'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Dünün Dünyası, 1985

Amok Koşucusu, 1990

Yarının Tarihi, 1991

İnsanlığın Yıldızının Parladığı Anlar,
1995

Günlükler, 1997

Satranç, 1997

Değişim Rüzgârı, 1998

Amerigo, 2005

Marie Antoinette, 2006

Sabırsız Yürek, 2006

Joseph Fouché, 2007

Rotterdamlı Erasmus, 2008

Balzac, 2009

Macellan, 2010

Hayatın Mucizeleri, 2011

Montaigne, 2012

*Vicdan Zorbalığı Karşı ya da
Castellio Calvin'e*, 2014

*Üç Usta: Balzac, Dickens,
Dostoyevski*, 2015

Mary Stuart, 2016

*Şeytanla Savaş: Hölderlin, Kleist,
Nietzsche*, 2017

*Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu - Bir
Kadının Hayatından 24 Saat*, 2017

*Kendi Hayatını Yazan Üç Yazar:
Casanova, Stendhal, Tolstoy*, 2017

O Muydu?, 2018

Bir Kalbin Çöküşü, 2018

STEFAN ZWEIG, 1881'de Viyana'da doğdu. Avusturya, Fransa ve Almanya'da öğrenim gördü. Savaş karşıtı kişiliğiyle dikkat çekti. 1919-1934 yılları arasında Salzburg'da yaşadı, Nazilerin baskısı yüzünden Salzburg'u terk etmek zorunda kaldı. 1938'de İngiltere'ye, 1939'da New York'a gitti, birkaç ay sonra da Brezilya'ya yerleşti. Önceleri Verlaine, Baudelaire ve Verhaeren çevirileriyle tanındı, ilk şiirlerini ise 1901'de yayımladı. Çok sayıda deneme, öykü, uzun öykünün yanı sıra büyük bir ustalıklarla kaleme aldığı yaşamöyküleriyle de ünlüdür. Psikolojiye ve Freud'un öğretilerine duyduğu yoğun ilgi, Zweig'in derin karakter incelemelerinde ifade bulur. Özellikle tarihsel karakterler üzerine yazdığı yorumlar ve yaşamöyküleri, psikolojik çözümler bakımından son derece zengindir. Zweig, Avrupa'nın içine düştüğü siyasi duruma dayanamamaya 1942'de Brezilya'da karısıyla birlikte intihar etti.

ARİF GELEN, 1926'da Bulgaristan'da doğdu. Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü'nden mezun olmuştur. Goethe, Franz Kafka, Stefan Zweig, Karl Marx, Friedrich Engels, Bertolt Brecht, Theodor Storm, Ludwig Tieck ve Johannes Glasneck gibi birçok yazarın eserini Almancadan dilimize kazandırmıştır. 2011'de vefat etmiştir.

İçindekiler

Kızıl Hastası	11
Korku	75
Benzer-Benzemez Kız Kardeşler (<i>Conte drôlatique</i>)	143
Lyon'da Düğün	171

KIZIL HASTASI

Buraya gelmeden önce arkadaşları, Viyana'da Josefstadt'ta oda tutmasını söylemişlerdi. Burası üniversiteye yakın, öğrencilerin severek oturduğu bir yerdi, hem de sessiz, biraz eski bir semtti, öğrencilerin geleneksel yerleşme bölgesi sayılırdı. Trenden iner inmez eşyasını geçici olarak istasyonda bıraktı; önüne gelene sorup kendisine yabancı sokaklardan geçerek yağmur altında kovalanıyorlarmış gibi hızla koşan ve sorularına pek isteksizce karşılık veren aceleci insanların arasından yürüdü.

Güz havası pek acımasızdı. Keskin ve şiddetli bir sağanak aralıksız yağıyor, çıplak ağaçlarda kalmış son titrek yaprakları da alıp götürüyor, evlerin yağmur oluklarından yuvarlanarak iç karartıcı gökyüzünü milyonlarca iplikçik halinde beziyordu. Bazen rüzgâr, yağmuru havada uçuşan bir çarşaf gibi ileriye fırlatıp duvarlara öyle bir çarpıyordu ki, uçuşan çarşaf yere düşerken yayaların şemsiyelerini parçalıyordu. Az sonra caddede, hızla soluyan atların çektiği siyah arabalardan, orada burada koşuşan birkaç kişinin uçan gölgesinden başka bir şey görünmez oldu.

Genç öğrenci bir evden çıkıp ötekine giriyor, sayısız merdivenlerden inip çıkıyor, amansız yağmurdan birkaç saniye için kaçabildiğine seviniyordu. Çok sayıda kiralık oda buldu ama hiçbiri hoşuna gitmedi. Belki de yağmur-

daydı bütün suç, bir de bütün odaları sıkıntılı gösteren, hastalıklı ve boğucu bir havayla dolduran soğuk ve bulanık ışıklarda. Bazı binaların yoksulluğunu ve kirliliğini görünce içinde hafif bir sıkıntı belirdi. Eskimiş ve nemli merdivenlerden tırmanarak çıktığı bu binalar, bu küçük, eğri büğrü, yıkık dökük kenar mahalle evlerinin dış yüzü, ardında gizlenmiş olan büyük dertlerin bir tür ilk habercisiydi. Gittikçe umudunu yitirir gibiydi.

Ama sonunda kararını verdi. Yukarıda Josefstadt'ta, merkeze yakın bir yerde, epeyce eski ama oturaklı, geniş, eski kentli rahatlığına sahip bir evde kendine yer buldu. Oda pek sade, istediğinden daha küçüktü ama pencerele-ri büyük bir avluya bakıyordu. Yağmurda sallanan ve hafifçe titreyen birkaç ağacın bulunduğu eski kenar mahalle avlularından biri. Memleketindeki bahçelerin kaybolmak üzere olan anısı sayılabilecek bu soluk yeşil ona çekici geldi. Ayrıca, kapı zili çalınınca holdeki küçük kafesinde tüneyen kanarya ötmeye başlıyordu. Odayı gözden geçirdiği sırada kanarya uzun uzun ötüp durdu. Bunu iyi bir işaret saydı. Ev sahibi kadından da hoşlandı; anlattığına göre, bir memurun sıkıntılı günler geçirmiş, yaşlıca dul eşiydi. Küçük kızıyla birlikte yoksul görünüşlü küçük bir odada oturuyordu. Bitişik oda, evin kapısındaki karttan anlaşıldığına göre başka bir öğrenciye kiralanmıştı.

Akşama daha birkaç saat vardı. Bu süre içinde bin gündür özlemini çektiği yabancı kentin birkaç yerini hemen görmek istediyse de rüzgârın hızla savurduğu üşütücü yağmur bu isteğini kursağında bıraktı. Bir kafeye girdi; bilardo masasında beyaz topun kırmızı topun ardından yuvarlanışını anlamsız bakışlarla uzun uzun seyretti, çevresinde bulunan çok sayıda yabancı insanın konuşmalarına kulak verdi, boğazında kabarmakta olan ve sözcüklere dönüşmek isteyen düş kırıklığının acı duygusunu bastırmaya çalıştı. Sokaklarda dolaşmayı bir

daha denedi ama yağmur çok daha inatçıydı. Sırılsıklam, üstünden sular damlayarak bir lokantaya girdi, aceleyle ve isteksizce bir şeyler yedi, sonra eve döndü.

Odasında bir süre ayakta durdu, içeriyi gözden geçirdi. Eşyaların birazı, birbiriyle her türlü bağtıdan uzak, güzellik ve canlılıktan yoksun, unutulmuş gibi yan yana bırakılmıştı: Yakından bakınca, öne doğru eğik, içindeki ağırlıktan ezilmiş iki eski dolap, renkleri soluk örtüsüyle bir yatak, iyice loş odanın karanlığında melankolik halde sallanan beyaz bir lamba, bazı yerleri dökük eski bir Viyana sobası. Bunların arasında birkaç renkli baskı ve fotoğraf, birbiriyle ilişkisi olmayan soluk resimler, tanışmadıkları halde birbirlerini belki yıllardır seyreden yabancı yüzler. Eğrilmiş taban tahtalarından yukarı doğru bir soğukluk yükseliyor, rüzgâr, yağmuru cama çarptıkça, iyice kapanmayan pencerenin biri durmadan takırdıyordu.

Üşümüştü. Dededen kalma bu eşyalar arasında bir yabancıydı. Bu yatakta kimler yatmış, bu koltuklarda kimler oturmuş, solgun çocuksu yüzünün korkuyla, neredeyse ağlamaklı bir ifadeyle yansıdığı bu aynaya kimler bakmıştı? Burada hiçbir şey ona geçmiş ve bir yaşantıyı anımsatmıyordu. Her şey yabancıydı. Bu soğukluk kanına kadar işledi.

Daha şimdiden yatmalı mıydı? Saat dokuzdu. Yabancı bir çatı altında ilk kez yatacaktı. Evdekiler şimdi kesinlikle altın yaldızlı lambanın ışığı altındaki masanın etrafında güler yüzle oturuyor, usul usul söyleşiyorlardı. Şimdi sarışın kız kardeşi Edith hemen yerinden kalkacak, piyanoya doğru yürüyecek, tıpkı kendisinin istediği gibi, ağır sonatlardan birini ya da neşeli bir vals çalacaktı. Her zaman piyanonun yanında kuytu bir yerde, kız kardeşi ayağa kalkıp ona yürekten iyi geceler dileyinceye kadar duran ve müzikle birlikte düşlere dalan kendisi ise şu anda nerelerdeydi?

Olmuyor, hâlâ uyuyamıyordu. Bu arada istasyondan getirttiği bavula doğru yürüdü, içinden birkaç öteberi çıkardı. Yakınları her şeyi özenle yerleştirmişti. Onların bu düzenini bozarken, bunları kendisi için sevgiyle yerleştiren elleri düşündü. Haberi olmadan bavula konulan kız kardeşinin fotoğrafını kitapların arasında bulunca sevinçten ürperir gibi oldu. Fotoğrafın üzerine duygulu birkaç sözcük karalanmıştı. Fotoğrafi, gülümseyen bu aydınlık yüzü, uzun uzun seyretti ve sonra da ona hep güler yüzle baksın, bu yurtsuz insanı teselli etsin diye çalışma masasının üstüne koydu. Ama resimdeki gülümseme gittikçe soluyormuş, kız kardeşi bu karanlık yerde onun haline üzülüyormuş gibi geldi. Resim öylesine karanlık göründü ki, bir daha dönüp bakmaya cesaret edemedi.

Bu sıkıntılı yerden çıkmalı mıydı? Pencereye yaklaşınca yağmurun aralıksız yağdığını gördü. Buğulanmış camlarda biriken yağmur damlaları, biri ötekini alıp götürünceye kadar kalıyor, sonra pürüzsüz çocuk yanaklarından yuvarlanan gözyaşları gibi hızla aşağıya düşüyordu. Düşenleri durmadan yenileri izliyor, dışarıda sanki bütün bir dünya milyonlarca gözyaşı dökerek dertli dertli ağlıyormuş gibi dört bir yandan aralıksız yere yuvarlanıyordu. Belki yarım saat ayakta durdu. Yağmur damlalarının boğucu bir sıkıntı veren bu oyunu, damlaların bu sürekli kovalamacası, ağlamaklı ağaçların anlaşılmasız müziği, yuvarlanan gözyaşlarının olağanüstü görünümü, yüreğinin derinlerine işliyordu. Gözyaşına susamış yabansı bir üzüntü her yanını sardı.

Fırlayıp kaçmak istedi. Oysa Viyana'da daha ilk akşamıydı. Daha önceleri bu akşamı düşlerinde, kız kardeşi ve arkadaşlarıyla söyleşilerinde ne kadar çok yaşamıştı. Bu konuda belirgin bir şey düşünmemişti; ama yabancı ve ışıklı bir şeyi, ertesi gün o görkem bir daha gelmeyecekmiş gibi, unutulmayacak olanı ilk anda yaşamak isti-

yormuş gibi, pırıltılı sokaklardan ileriye, durmadan ileriye koşmayı aklından geçirmişti. Neşeli söyleşilerde coşup şarkılar söylerken, şapkasını havada sallarken, yüreği sevinçten çarparken bulmuştu kendini. Oysa şimdi kararlı bir pencere camının önünde soğuktan titreyerek yapayalnız dikiliyor, yağmur tanelerinin ikişer ikişer, üçer üçer, sonra yine ikişer ikişer yuvarlanışını seyrediyor, damlaların kendilerine görünmez yollar açtığını ve bu yollarda yuvarlanıp gittiğini gözleriyle izliyor; kendi gözyaşları da ansızın soğuk ellerinin üstüne düşmesin diye kirpiklerini ovuşturuyordu. Yıllardır özlemine çektiği bu mu olacaktı?

Zaman da ne kadar yavaş geçiyordu. Eski saatin ağaç mahfaza üstündeki göstergesi belli belirsiz ilerliyordu. Akşam korkusunu, bu yabancı odada yalnızlığın verdiği tarifsiz çocuksu üzüntüyü, artık yadsıyamadığı engin ev hasretini gittikçe daha korkutucu nitelikte duyuyordu. Sinesinde milyonlarca yüreğin çarptığı bu koca kentte yapayalnızdı; iç çekişleri ve gözyaşları ile pençelesen, bir çocuk gibi olmaktan utanan; karanlığın ardında durup çelik kadar sert bakışlarla acımasızca ona gözlerini dikmiş bu üzüntüden kurtulmasını bilemeyen bu kişiye kulak veren, dönüp bakan yoktu. Tek bir sözcüğe bile böylesine özlem duyduğu hiç olmamıştı.

Derken bitişikteki kapı tıkırdadı ve hızla kapandı. Yere çömelen delikanlı yerinden sıçradı ve bitişığe kulak verdi. Kaba ama usta bir ses, gençlerin söylediği bir şarkının rasgele bir dizesini mırıldanıyordu. Sonra bir kibrit sesi geldi. Şimdi de yakıldığı anlaşılana lambayla uğraşıldığı anlaşılıyordu. Bu, onun oda komşusu olabilirdi; ev sahibinin söylediğine göre, son sınavlarını vermek üzere olan bir hukukçuydu. Delikanlı derin bir soluk aldı; bir an için yalnızlık duygusunun yatıştığını fark etti. İçeriden tahta döşeme üstünde dolaşan birinin ağır ve sert

adımlarının sesi geliyordu. Şarkı sesi gittikçe belirginleşti. Titrer halde bitişik odayı dinlediği için birden utandı. Usulca masaya yaklaştı. Bitişikteki kimse duvardan onu seyredememiş korkusuna kapıldı.

Yandaki ses kesildi, ayak sesleri de duyulmaz oldu. Anlaşılan komşusu oturmuştu. Camlara vuran yağmur damlları yine etkisini göstermeye başladı. Tüm korkularla yüklü yalnızlık, karanlığın içinden yine sıyrılıp çıkmaya başladı.

Bu sıkıntı içinde boğulup kalacak gibiydi. Olamaz, artık yalnız kalamazdı. Yerinden doğruldu, yatarken kızaran yanaklarının allığı silininceye kadar bekledi, hafif bir öksürükle sesini yokladı, sonra dışarı çıktı ve komşunun kapısına yöneldi. İki kez durakladı, sonunda parmağıyla yabancıнын kapısına vurdu.

Şaşırmannın verdiği bir sessizlik oldu. Sonra, “Giriniz!” diye bir ses duyuldu.

Kapıyı açtı. Yüzüne mavi bir duman çarptı. Daracık oda duman doluydu, eşyalar hava akımının dalgalandırdığı kalın bir sis içinde kayboluyordu. Komşusu dimdik ayakta durmuş, şaşkınlıkla ona bakıyordu. Ceketini ve yeleşini çıkarmış, yarı açık gömleğinin altında geniş ve kıllı göğsü görünüyordu. Ayakkabıları sağa sola fırlatılmış durumdaydı. Güçlü kuvvetli, sert köylü görünüşlü biriydi. Bu haliyle öğrenciden çok işçiye benziyordu. Ağzında, güçlü bir solukla dumanını kapıya kadar üflediği kısa bir pipo vardı.

Konuk, kekeleyerek birkaç söz mırıldandı. “Buraya bugün taşındım, komşuyuz diye kendimi tanıtmak istedim.”

Beriki mekanik bir hareketle bacaklarını topladı. “Sevindim. Hukukçu Schramek.”

Konuk, yaptığı yanlışını düzeltmek üzere aceleyle adını söyledi: “Bertold Berger.”

1942 YILINDA, İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NIN TAM ORTASINDA, BREZİLYA'NIN PETROPOLİS KENTİNDE KARISIYLA BİRLİKTE İNTİHAR EDEN AMA İNSANLARA "YARIN"İ BEKLEMELERİ GEREKTİĞİNİ SÖYLEYEREK BİR YANDAN DA UMUDU SAVUNAN AVUSTURYALI YAZAR STEFAN ZWEIG, KÜŞKÜSÜZ ÇAĞIMIZIN EN BÜYÜK HÜMANİSTLERİNDEN BİRİDİR. LYON'DA DÜĞÜN, BÜYÜK USTANIN 1908 İLE 1920 YILLARI ARASINDA DERGİLERDE YAYIMLANMIŞ, ÇOK SONRA KİTAP OLARAK ÇIKMIŞ DÖRT UZUN ÖYKÜSÜNDEN OLUŞUYOR: "KIZIL HASTASI", "KORKU", "BENZER-BENZEMEZ KIZ KARDEŞLER" VE "LYON'DA DÜĞÜN". STEFAN ZWEIG, BÜTÜN ESERLERİNDE OLDUĞU GİBİ BU ÖYKÜLERİNDE DE, TEK TEK BİREYLERİN YAZGILARI ÜZERİNDE YOĞUNLAŞIRKEN, YAŞADIĞI YÜZYILIN VE DEĞİŞİK TOPLUM KESİTLERİNİN PANORAMASINI DA VERİYOR.

